СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 26. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 2-го ЛЮТОГО 1949. — No. 26. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, FEBRUARY 2, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ТРИ БІЛЬЙОНИ ВИДАНО НА ВИКОРИСТАННЯ АТОМОВОЇ СИЛИ

Вашингтон, 31 січня. — Від 1939 до кінця 1948 р. Злучені Держави видали понад три більйони долярів на розвиток атомової енергії. Перший видаток на рік 1940 виносив $6,000, а видаток на рік 1948 досягнув висоти $525,000,000. Таке виявила Комісія Атомової Енергії Злучених Держав у своїм пятім піврічнім звіті для конгресу. На чолі комісії стоїть Дейвид Ліліентал. Він стверджує, що продукція атомових матеріялів зросла до найвищої точки і що вона обіймає двояку діяльність: Одну для воєнних цілей, другу для добра людства. Для воєнних цілей виробляється тепер нові атомові бомби, далеко більші й сильніші ніж була перша бомба. Для добра людства використовується відпадки атомової продукції, тобто ісотопи, які розсилається до 19 країн, однак не доРосії. Досі вислано 355 посилок до чужинних країн зі збереженням усяких засторог, щоб тайна добування атомової енергії не дісталася в непокликані руки. Для вжитку різних установ в стейтах вислано понад 5,000 посилок. Комісія стверджує, 'що в продукції атомової сили Америка стоїть у проводі світу, а теперішні засоби атомових матеріялів забезпечують їй першенство на майбутнє. Попри Злучені Держави, як це вказує Ліліентал, можуть виробляти атомові бомби ще Канада й Великобританія. Канадійські власти твердять, що вони виробляють тільки матеріяли для цивільного вжитку.

ТОВБИН РАХУЄ НА ПРИЛЮДНУ ОПІНІЮ В СПРАВІ НАЛАДНАННЯ СТРАЙКІВ.

Вашингтон. — Секретар праці Моріс Товбин склалав перед сенатською комісією праці свідоцтво про новий робітничий законопроєкт, який має прийти на місце закону Тефта-Гартлія. Він домагався прийняття законопроєкту так, як він начеркнений і дав виснення на різні запити. Між ін. він сказав, що самий зазив президента вистачить, щоб робітники відступили від страйку на випадок національної конечности, бо прилюдна опінія спонукає їх до цього. На це сказав сен. Айкен, що Луїс не послухав президента двічі, раз навіть підчас війни. Коли Товбин заявив, що він не хоче говорити про особи, сен. Айкен відповів, що Луїс це „не особа, а установа". Сен. Г. Александер Смит вндвигнув справу забезпечення прав робітника перед надуживанням юній, головно перед надмірними членськими оплатами та перед недопусканням до праці, якщо робітник не є членом юнії. Над цією справою вивязалася довша дискусія, якої не докінчено.

ВЕРХОВНИЙ СУД ПРИЗНАЄ ЗАБОРОНУ КРИКЛИВИХ МАШИНОВИХ ПРОМОВ.

Вашингтон. — Верховний Суд Злучених Держав признав законною заборону управи міста Трентону, у стейті Ню Джерзі, що не вільно по вулицях виголошувати голосних і крикливих промов через голосники з вантажних авт, та признав міській управі право управильнювати голос. Містови Ню Йоркові признав цей суд право заборонити поміщення оголошень на боках вантажних авт, як це роблять перевозові підприємства.

ЗА ДОПУЩЕННЯ 500 ЛІКАРІВ ЗО СКИТАЛЬЩИНИ.

Вашингтон. — Конгресмен Френсис Кейс з Савт Дакоти звернувся до конгресу з домаганням, щоб допустити до Злучених Держав 500 лікарів та 1,000 медсестер зі скитальщини. Американські шпиталі потребують тепер велику кількість лікарів і шпитальних доглядачок, яких не можна дістати внутрі країни. Кейс зголосив відповідну поправку до імміграційного закону з 1948 р. який управильнює іміграцію зі скитальщини.

ПОВІТРЯНІ СИЛИ ДОМАГАЮТЬСЯ ЩЕ 702 ЛІТАКІВ.

Вашингтон. — У комісії збройної служби палати репрезентантів зажадав секретар повітряних сил, В Стюарт Саймингтон, будови нових 702 воєнних літаків коштом $800,-000,000, а тоді 57 груп повітряні сили будуть мати повний виряд. Тепер є 59 груп, одначе вони не мають ще всього, що їм потрібне.

СЛІДЧА СУДЕЙСЬКА ЛАВА ЗАЖАДАЛА СВІДОЦТВА СЕМА КАРА.

Ню Йорк. — Велика судейська лава, яка при замкнених дверях переводить допити над шпигунськими затіями комуністів, покликала на свідоцтво знаного канадського комуніста Сема Кара, якого поліція арештувала минулого тижня у Ню Йорку. Він ховався від 1946 р., коли то канадська влада хотіла його арештувати на підставі відкрить урядовця совєтської амбасади, Ігоря Гузенка. Здогадуються, що слідча лава хоче устійнити звязок між стейтськими й канадськими комуністами в справі шпигунства. Теж уродженець Чехословаччини, Александер Стівенс, який перебував вЗ. Д. А. під іменем Пітерс, має бути переслуханий великою лавою. Він мав бути депортований, одначе тому, що він відмовив зізнань перед конгресовою комісією, його засудили за непослух конгресові. Пітерс, за свідоцтвом Чемберса, мав бути посередником між шпигами в департаменті стейту і комуністичними агентами, які стояли на службі Совєтів.

ЗА ВІДКЛАДЕННЯ РАТИФІКАЦІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ.

Шікаго. — На зібранні делегатів Американського Адвокатського Товариства зажадав його предсідник Френк Е. Голман, щоб сенат Злучених Держав відложив ратифікацію чартеру прав людини, ухваленому Обєднаними Державами, аж до часу, доки чартер не буде передискутований належно в Злучених Державах. Він є тої думки, що нема потреби спішитися з цією справою, бо час на ратифікацію минає аж по 1950 році. Саме поступування називає предсідник „революційним", бо це справа домашня, а має бути ратифікована на зазив закордонного тіла.

„Мирове" предявлення Сталіна звернене проти Атлянтійського Пакту

Вашингтон, 31 січня. — Сталінове „мирове" предявлення вибилося на чільне місце закордонної політики і воно може призвести до відвертої гри впродовж найближчих кількох місяців. Справа є поважна і до неї треба ставитися з великою обережністю. Оце й причина, чому ні Білий Дім ні департамент стейту не спішаться з ніякими прилюдними заявами. Урядові кола, на скільки вони взагалі щось говорять про цю справу, виявляють здивування, що Сталін не згадав нічого про наладнання валюти в Берліні, як умови для знесення совєтської блокади проти німецької столиці. У Білому Домі пригадують ще раз, що през. Труман готов прийняти прем'єра Сталіна в Вашінгтоні.

Міжтим до Вашингтону наспіли звідомлення про становище інших країн до заяви Сталіна. Британський погляд передав департаментові стейту амбасадор сер Оливер Френкс на доручення британського міністра закордонних справ, Ернеста Бевина. Кажуть, що Бевин не бере поважно заяви Сталіна зогляду на випад Москви проти Північно-Атлантійського Договору і остороги до Норвегії, щоб вона була обережна в приступленні до цього договору. З Парижа звідомляють, що французький прем'єр Кеїль одверто заявив, що, ліпше було б, як би Сталін виявив совєтську мирову політику ділами, а не словами. Секретар Обєднаних Держав, Тригве Лі заявив, що О.Д. постараються за відповідне місце для зустрічі Сталіна з Труманом. Провідник німецьких комуністів Вільгельм Пік заявив, що „Сталін поклав на плечі Заходу відповідальність за світовий мир і обєднання Німеччини". Колишній британський міністер війни, Леслі Гор-Беліша заявив, що „це є тактикою комуністів розмовою добитися того, чого він не може осягнути натиском... Сталін є в першу чергу комуністом і його змагання є привести всі держави до Кремля".

О.Д. ПРОПОНУЄ МІСЦЕ НА ЕВЕНТУАЛЬНУ ЗУСТРІЧ СТАЛІНА З ТРУМАНОМ

Лейк Саксес, Н. Й., 1 лютого. Тригве Лі, генеральний секретар „О.Д., заявив вчора, що він „дуже радо" посередничав би в підборі місця на евентуальну зустріч Сталіна з президентом Труманом. При цій нагоді додається, що О.Д., крім своєї головної кватири в Ню Йорку, мають ще т.зв. Палац Націй в Женеві у Швайцарії, бувшу головну кватиру Ліги Націй.

МЕДАЛІ ЗА ПЛЯН МАРШАЛА

Вашингтон. — Красве Товариство Плянування при нагоді 15 річниці свого існування, признало медалі за успіх Пляну Маршала для відбудови Европи самому ген. Джорджеві Маршалові, за започаткування цього пляну, а Полові Гофманові, Адміністраторові Економічної Кооперації, за його виконування. Золота медаля містить напис: „За визначну заслугу через плянування поправи людського життя".

АМБАСАДОР БРУС ПОКИДАЄ АРГЕНТИНУ

Буенос Айрес. — Амбасадор Злучених. Держав . Джеймс Брус попрощався з міністром закордонних .справ . Хуаном Врамуглія і виїхав літаком до своєї країни. Загально говорять, що він уже не повернеться на свій пост. По дорозі Брус вступить до Ріо де Жанейро і до Порто Ріко. В останнім місті він зустрінеться з недавнім секретарем стейту, Джорджом Маршалом, який тут перебуває на лікуванні.

АМЕРИКА ВИЗНАЛА ДЕРЖАВУ ІЗРАЇЛЯ І ТРАНСЙОРДАНІЮ

Вашингтон. — Злучені Держави дали повне дипломатичне визнання Державі Ізраїля і Трансйорданії і в такий спосіб виявили свою добру волю для наладнання різниць між Ізраїлем і арабськими державами. Швидкість, з якою Білий Дім наладнав цю справу негайно після признання Ізраїля Великобританією, вказує на порозуміння між Злученими Державами й Великобританією в справах Середнього Сходу. Заповідають, що Білий Дім вишле незабаром своїх дипломатичних послів до признаних країн. Елія Епштайн, представник Держави Ізраїля у Вашингтоні, виявив свою радість з приводу цього визнання.

„Український націоналізм є дуже конкретним фактором в східно-европейських справах"

КОМЕНТАР „КРИШЧИЕН САЙЄНС МОНІТОР" З ПРИВОДУ З'ЇЗДУ В КИЄВІ

„Крищчиен Сайєнс Монітор" у своєму виданні з 29-го січня надрукував довгу інформацію свого кореспондента з Москви, Едмунда Стівенса, про 16-ий з'їзд в Києві комуністичної партії в Україні. Крім переданих вже в цьому щоденнику („Свобода" 28-го січня) інформацій з цего з'їзду за повідомленням нюйорської „Геральд Трибюн" та на підставі звіту Хрущова, тут подається ще дальші інформації з виступів „міністра" Мануїльського. Головною темою виступу Мануїльського, подібно як і Хрущова, були заклики до безпощадної боротьби проти „українського буржуазного націоналізму", стверджуючи його наявність в Україні. Газета повторює подібні твердження і заклики Хрущова і у власному коментарі стверджує, що „український націоналізм є дуже конкретним фактором в східно-европейських справах та вже не з одної нагоди викликав клопоти для Кремля".

УКРАЇНСЬКІ СВІДКИ В ПРОЦЕСІ КРАВЧЕНКА ПОТВЕРДЖУЮТЬ СОВЄТСЬКИЙ ТЕРОР

Париж, 1 лютого. В сензаційному процесі Віктора Кравченка, автора відомого твору „Я вибрав волю" проти французького комуністичного тижневика „Летр Франсе" за обиду, вчора зізнавали українські свідки, бувші совєтські громадяни і тепер „переміщені особи" в таборах в Німеччині. Вони повністю потвердили подані в книжці Кравченка інформації про совєтський терор та знущання над народом, даючи відповідні докази і від себе. В своїх звідомленнях з процесу американська преса звертає окрему увагу на свідчення Ольги Марченко, „кріпкої українки в її 50-тих роках", що „дала найбільш хвилюючі свідоцтво цего дня", твердить „Ню Йорк Таймс", так описуючи її зізнання: „Здержуючи свої сльози, вона (Ольга Марченко) простими словами оповіла як її і її сім'ю в 1930 році викинено з дому, під час відомої акції „розкулачування" селян. Сльози залили її лице — пише дальше Ню Йорк Таймс — як вона говорила судові про те, як вона пішла до місцевої влади та благала, щоб її дозволили вернути додому та привести там на світ свою дитину, якої вона очікувала. Її дозволено і вона вернулася до своєї хати, але там вже були повибивані вікна і не було вже ніякої хатньої обстановки. Дитина вмерла з холоду швидко після народження і тоді її знову викинено на сніг..." В дальшому Таймс передає свідчення Семена Марченка, чоловіка Ольги, що виказався документами „кращого тракториста". Він потвердив свідчення своєї жінки та додав свої інформації про знущання большевиків над робітниками. Він твердив, що за 10 хвилин запізнення до праці в Совєтах карали каторгою до трьох років. Окрему увагу звернено на його твердження про висилку совєтським урядом трьох представників до кожного колгоспу. Один з них наглядав над жнивами, другий над користуванням машинами, а третій занімався трупами селян, що вмирали з голоду. Третій свідок, Гаврило Кисіль, зізнавав про тортури в тюрмах НКВД, предметом яких він сам був.

ПРОФ. НЕСТОР ГОРОДОВЕНКО ВЖЕ МАЄ ХОР „УКРАЇНА" В КАНАДІ

„Новий Шлях" з 29-го січня повідомляє, що старанням філії УНО в Монтреалі вже зорганізовано національний хор „Україна", на мистецького керівника якого запрошено відомого з України та зі скитальщини славного диригента, проф. Нестора Городовенка. Рівночасно проголошується набір нових добрих співаків і співачок до цего хору.

УСПІХИ НОВОГО УКРАЇНСЬКОГО ІМІГРАНТА В ТЕКСАС

Боумант, Тексас, 30 січня. Місцева американська преса в останніх часах подала широкі

(Докінчення на стор. 4-тій)

НОРВЕГІЯ ПРИСТУПИТЬ ДО АТЛАНТІЙСЬКОГО ПАКТУ

Осльо, Норвегія, 1 лютого. — З авторитетних джерел тут повідомлено, що норвежський міністер закордонних справ ще цього тижня домагатиметься від парляменту уповноваження поінформувати західні потуги, що Норвегія готова прийняти їх запрошення до долучитися до Північно-Атлантійського оборонного союзу. Норвежський уряд виніс це рішення, не зважаючи на недавню погрозу Совєтського Союзу та після того, як переговори в справі спільної оборони трьох скандинавських країн застрягли в „мертвій точці" шведського бажання „абсолютної невтральности" у відношенні до Сходу і Заходу. З поінформованих дипломатичних кол в Лондоні повідомляють, що Злучені Держави в найближчих днях звернуться з відповідним запрошенням приступити до Атлантійського пакту до урядів Норвегії і Данії. Справу приступлення до Атлантійського Пакту та совєтської ноти норвежський уряд розглядав на нарадах двох спеціяльних комітетів, урядового й парляментарного. Відповідь на совєтську ноту має бути розглянена основно на засіданні уряду в найблищій четвер і головним мотивом цеї відповіді буде твердження, що Атлантійський Пакт має виключно оборонний, а не напасливий характер. В цій відповіді буде, правдоподібно, теж запевнення, що Норвегія в мирному часі не відступить своїх стратегічних баз жадній іншій країні. Після передвчорашнього остаточного розбиття переговорів про скандинавський оборонний союз, преса всіх трьох заінтересованих країн широко коментує цю подію, стверджуючи, одначе, що розбиття цих переговорів не матиме впливу на співпрацю скандинавських країн в інших ділянках.

НАДІЇ ГЕН. ФРАНКА НА ПЛЯН МАРШАЛА.

Лондон, 1 лютого. Місцевий „Дейлі Телеграф" надрукував вчора інтерв'ю свого кореспондента з шефом еспанського уряду, ген. Франком, в якому він виясняє становище Еспанії до поодиноких міжнародних справ. Франко вважає, що ще не назрів відповідний час приступлення Еспанії до О'бєднаних Націй, західно-европейського оборонного союзу чи до Атлантійського пакту, натомість Еспанія радо повітала б включення її в Програму Европейської Відбудови згідно з Пляном Маршала. Відповідаючи на запит про становище Еспанії до військових договорів в обличчі совєтської загрози, Франко заявив, що еспанська національна гордість ніколи не погодиться на таке становище, що могло б бути рівнозначне з колоніяльною базою. В справі включення Еспанії в Плян Маршала ген. Франко навів порівняння вісімох людей на самітному острові, що дожидають корабля з харчами для сімох. Як тоді почувався б той восьмий, за якого вважає себе Еспанія. Ген. Франко додав, що Гібральтар тепер втратив своє мілітарне значення та що Еспанія радо прийняла б його від Британії.

БЕРЛІН ПРОХАЄ ВКЛЮЧИТИ ЙОГО В ЗАХІДНО-НІМЕЦЬКУ ФЕДЕРАЦІЮ.

Берлін, 1 лютого.— Вибране населенням управління західних секторів Берліна звернулося до Командатури західних союзників з проханням включити це місто як дванадцяту провінцію (Лянд) у федерацію плянованої західно-німецької держави. При цій нагоді виявляється, що Берлін вислав свою делегацію до участи в нарадах т. зв. Парляментарної Ради в місті Бонн, де підготовляється конституцію західної Німеччини. В проклямації Міської Ради західних секторів Берліна висловлюється ще такі прохання до західних союзників: 1. Встановити в цій частині міста західно-німецьку марку як єдину правну валюту, виключивши з обігу совєтську марку; 2. Відповідно збільшити повітряне постачання харчів та інших продуктів до цього бльокованого совєтами міста; 3. [illegible] ні права соціялізації більших промислових підприємств в місті; 4. Передати німецьким властям всі завдання, не зв'язані безпосередньо з безпекою окупаційних потуг та міжнародними політичними проблемами. В міжчасі з американської головної квартири в Німеччині повідомлено, що західні союзники продовжують свої заходи в справі створення західно-німецької держави, ігноруючи останні заяви Сталіна. Тут теж не покладається ніяких надій на можливості добровільного перервання совєтами бльокади Берліна.

ПОГРОМ БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ПАРТИЗАНІВ В ГРЕЦІЇ.

Атени, 1 лютого. — Командування грецької армії повідомило, що від початку акції проти большевицьких партизанів на Пелопонезі унешкідливлено 1,647 большевиків зі всіх около 3,000, що зробили там висадку. З цього числа 672 партизанів вбито, 465 зловлено і 510 самі здались.

ХАОС В КИТАЮ.

Нанкінґ, 1 лютого. — Сьогодні в Китаю вже таке положення, що важко було б точно сказати хто з ким проти кого і за що б'ється. Б'ються всі. Центральний уряд продовжує свої заходи для замирення з комуністами, що продовжують свою військову акцію. Рівночасно один з генералів, губернатор провінції Квантунґ, заявив, що він організує „незалежну оборону" південних провінцій, як бастіон проти комунізму. Підготовку „боротьби до останнього" заповів з Формози теж маршал Чіянґ-Кай-шек. Тимчасом генерал Чанґ-Чінґ-чунґ, міністер без теки в уряді прем'єра Сун Фо, є тепер в дорозі до Сінкіянґ з метою порозумітися зі Совєтами проти домагань китайських комуністів коштом передачі під повний совєтський вплив північно-західного Китаю.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00

Classified Advertising Department, 597 -7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЖДУТЬ НА ДІЛА, АЛЕ ЯКІ?

Совєтська „мирова офензива" не вгаває. Можна навіть твердити, що скріпляється стрілянниною з грубих гармат, бож стрільнув сам Сталін. Вправді стріл Сталіна розвідочний, але це не зменшає його ваги. Це ж намацує грунт могутній диктатор, пан над 250 мільйонами рабів, який тепер береться захопити під свій диктат ще нових 450 мільйонів рабів у Китаю. Тому прямо з дива не можна вийти, що ця остання стрілянина Сталіна, поведена через новинкарську агенцію в такій важній справі, як евентуальна зустріч з президентом Труманом, не викликала ні в Америці ні в світі особливо великого зацікавлення. З цього годі заключати, що в Америці, Англії, чи в Франції не бажають собі миру. Це тільки вияв недовіря демократій уже й до слів самого Сталіна. Теж і від нього домагаються тепер у першу чергу таких мирних діл, по яких можна б пізнати, чи він думає про справжнє замирення, чи тільки вживає нового підступу.

Немає сумніву, що Сталін хотів своїм інтервю внести між демократичні потуги замішання. Він добре знає, що в Америці є дуже сильний противоєнний настрій. Коли б Злучені Держави захитались в потребі дальшого зброєння і дальшої допомоги скріпляти економічно й мілітарно західні демократії, то це було б великою перемогою Кремля. Плян Молотова, як противага Плянові Маршала, тоді тріюмфував би, навіть якби не давав далі ніякої допомоги совєтським сателітам, а тільки при допомозі відповідних договорів сам від них брав і так скріпляв Совєтську Росію, як це тепер дієтся. Сталін бачить, що невдача, яку заповів бундючний Молотов Плянові Маршала, не здійснюється. Плян Економічної Відбудови Европи набирає щораз більшої сили, а Західна Европа береться здійснювати плян її політичного й економічного обєднання, над яким думали сотки років. Усе це дієтся, щоб таким робом краще обороняти демократичний устрій перед комуністичною агресією. Північно-Атлантійський Пакт називає совєтська пропаганда засобом до поширення світового американсько-британського панування на Европу, але на ділі країни, що мають бути обняті тим договором, обєднуються головно на випадок совєтської агресії. Ці пляни демократій хотів би Сталін розбити, або хоч ослабити їх розмах. Звідси і совєтська „мирова офензива" та інтервю Сталіна, згл. його відповідь на квестіонар, який йому предложила Інтернешенел Нюз Сервіс.

Західні потуги вже визнаються на совєтській тактиці й вважають совєтську „мирову офензиву" та інтервю Сталіна хвилевими тактичними кроками, що ніяк не міняють змагання Кремля до диктатури над цілим світом. Проте вони підкреслюють, що в засаді не мають нічого проти дальших пертрактацій з Совєтами, а тільки ждуть на діла. Що під тими ділами розуміти, можна тільки вгадувати. Можна казати, що передумовою є, наприклад, знесення совєтської бльокади в Берліні, чи залишення допомоги комуністичним збройним силам в Греції. Можна думати і про занехання совєтської допомоги комуністичним арміям в Китаю. Але, припустім, що так сталося, що Кремль згодився на цю чи другу вимогу і так „ділами" виявив, що він хоче миритись. Чи це вже вистачило б, щоб можна було з Кремлем чесно говорити і помиритись? Думаємо, що коли вже Москва довела до цього, що демократії, загрожені комуністичною агресією, додумались до обєднання і скріплення своїх сил, так тепер треба їм, демократіям, сказати Кремлеві просто й ясно, які мають бути його діла, щоб можна було засісти з ним до нових розмов у справі справедливого та тривкого миру в світі. Інакше ті діла будуть загадкою, яка ще дужче мучитиме тих, що вже й без цього мучаться у совєтській неволі, бо захитуватиме їх надію на визволення.

Нові завдання в новому етапі

Минулого 1948 року Український Народний Союз з великим успіхом завершив один зі своїх важливих етапів: він досягнув кількости 50,000 членів, а своє майно „заокруглив" цифрою 10,000,000 долярів.

Як йдеться про точність, то з кінцем 1948-го року — як це виказує звіт головного секретаря — Батько-Союз нараховував 50,872 членів, отже на 2,590 членів більше, ніж в тому самому часі попереднього року. В загальному, велика Союзова сім'я збільшилася в минулому році біля 4,000 новими членами; різниця покриває ті прогалили, які протягом року повстали в Союзових рядах в наслідок смерти членів, суспенд і т. п.

Не менш багатомовний і надійний є касовий підсумок УНСоюзу за минулий рік. З кінцем 1947-го року загальне майно Союзу виносило 9.627,761.35 долярів; з кінцем 1948 року воно вже виносило 10,379,428.61 дол., отже на 751,667.26 дол. більше. Збільшення Союзового майна на три-четверті мільйона долярів продовж одного року, це досягнення, на яке немає прикладу в дотеперішній історії цеї, або будь-якої іншої української народної організації — стверджує головний касієр У. Н. Союзу.

Все це дало головному секретареві оправдану причину назвати 1948 рік в його черговому обіжнику до урядників Союзових відділів „світлим роком". „Треба ствердити — говориться в згаданому обіжнику — що 1948 рік записався в історії Союзу найбільше успішним роком в приєднюванні нових членів за останніх 15 років, це є, від часу впровадження реформи для перепису членів зі старого до нового роду обезпечення".

Стверджуючи ці великі успіхи в минулому році, Союз своїм традиційним звичаєм робить найбільш правильний висновок, закликаючи всю свою велику громаду до змагання за ще більші успіхи в цьому році. Нав'язуючи до 55-ліття існування УНСоюзу, що припадає власне в цьому році, видвигається нове гасло, під яким цей ювілей найкраще відсвяткується: 55-ліття УНСоюзу — 55 тисяч членів. „Оце клич — пишеться в згаданому обіжнику — що повинен лунати продовж 1949-го року в хаті кожного союзовця. Як відомо — пишеться там дальше — Союз основано 22-го лютого 1894 року, отже 22-го лютого 1949 року буде 55 років від часу його заложення. З нагоди цього 55-літного ювілею проголошуємо кампанію за збільшення Союзу до 55 тисяч членів. Ми почали 1949 рік з числом 50,872, а маємо закінчити його числом 55,000 членів. Збільшивши Союз до 55 тисяч членів, ми таким прикладом викажемо, що ми вміємо належно оцінити цю величезну працю, яку вложив Союз в цих 55 роках в розбудову нашого громадського життя на всіх ділянках його розвитку".

В дальшому звертається увагу, що власне цей рік є передконвенційним роком і це з черги повинно заохотити всіх членів Союзу, зокрема його відділових урядників до ще більших зусиль, щоби добитися ще більших успіхів, якими можна б виказатися на конвенції.

При цій нагоді повідомляється про встановлення відповідних надзвичайних грошевих нагород за здобуття відповідної кількости нових членів.

Збільшення Союзу до 55 тисяч членів протягом цього року — це завдання, з яким У. Н. Союз вступає в свій черговий етап. Девізою праці Союзу завжди було: здобуті досягнення в минулому виправдати ще більшими здобутками в майбутньому, бо тільки цим організація і її членство можуть себе виправдати. Успіхи здобувається не на те, щоб опісля на них спочивати, але щоби ними поширювати та зміцнювати базу для дальших успіхів. Тільки в цьому перманентному прогресі криється глузд всякої роботи, бо в ньому й є її ціль. Постійний розвиток і ріст, постійне змагання та сума їх успіхів створюють сенс життя і дають те, що називаємо щастям. Тільки так розуміє Союз свою ціль і своє призначення в нашому житті і цему своєму розумінні він завдячує свої дотеперішні успіхи та на ньому покладає свої надії і будує свої пляни на майбутнє. Це мусить стати теж щоденним світоглядом кожного члена цеї великої Союзової сім'ї, бо в їх свідомості, зорганізованості і в їх праці та трудах є головна передумова наших загальних успіхів.

Ясно, що цего ніколи не досягнеться самим тільки бажанням і надіями. Праця і труд, боротьба з перешкодами та наполегливість мусять правити нам усім за головні засоби в нашій союзовій роботі в майбутньому, як правили нам та нашим попередникам в минулому. Бути членом Українського Народного Союзу значить бути активним членом в союзовій і громадській роботі, це значить точно виконувати всі свої союзові і громадські обов'язки та бути прикладом для всіх інших. Так було в минулому і є всі підстави вірити, що так буде і в майбутньому. З таким твердим переконанням Український Народний Союз вступає в свій черговий період, що повинен позначитися ще більшими зусиллями і працею, які дадуть в результаті ще більші успіхи і досягнення.

З приводу одної совєтської рецензії

В совєтському журналі „Сучасне й майбутнє", 27, Київ, 1948 р., з'явилася стаття, підписана якимсь проф. М. Петровським, яку передруковано повністю також в газеті „Радянська Україна", ч. 177, 28. VII. 1948 р. Стаття називається **„Американський професор у ролі фальсифікатора Історії України"**, і уявляє собою рецензію, в совєтському розумінні цього слова, на видану заходами У. Н. Союзу Історію України проф. К. Манінґа (Clarens A. Manning. "The Story of The Ukraine". New York, 1947).

Добре знаємо, як пишуться статті в Совєтах. На Україні є народне прислів'я „Як Сірка годують, так він і гавка". Тому ми зарані могли уявити собі характер та стиль такої рецензії. Але ж проф. М. Петровський, очевидно „ударник" з фаху брехні та наклепів, зумів випередити багатьох своїх колег по перу — сірків. Науковий арсенал його статті слабенький та, за відсутністю потрібних фактів, самий загальний. Проте „рецензія", з початку й до кінця насичена справжньою московською лайкою, відомою у всьому світі ще з часів Олеарія. Лайка звернена найбільш на адресу проф. К. Манінґа, його „господарів з Вол - Стріт", та українсько-німецьких (?) націоналістів. Не забутий і Маршал. Бульбу і Бандеру названо „бандитами і пройдисвітами, які активно допомагали гітлерівській кліці в її намаганнях закабалити Україну". Самого проф. К. Манінґа автор совєтської наукової рецензії називає „запеклим профашистом, який в свій час черпав надхнення з геббельсівської кухні брехні" і „колишнім агентом розвідки американського генерального штабу", а його Історію України — „підлою книгою".

Не дивуємось жахливій лайці та брехні проф. М. Петровського. Ми добре звикли до неї за 30 років існування совєтської влади. І зараз досить повернути ручку в радіо на Москву, як звідтіля, ніби з помийниці, поллється престрашна лайка на державних мужів Америки, Англії, Франції і всіх країн, що не належать до совєтського блоку. Ми не гадаємо можливим відповідати совєтському рецензентові в його стилі. Не переглядаємо наводимого ним „наукового" арсеналу в цілому. То була б чимала, невдячна й нікому непотрібна праця. Занадто все, що він наводить — примітивне й малограмотне, а головно — фактично необгрунтоване. На зразок возьмімо лише одну з його „ідей". Проф. М. Петровський намагається довести, що український нарід завжди був по боці Москви, а відтак і совєтської влади.

На доказ цієї думки рецензент пише: „Чому він (Проф. К. Манінг) не говорить про те, що після зради Мазепи ці повстання проти ренегата і шведських військ буквально закипіли по всій Україні, що сприяло розгрому армії Карла XII. під Полтавою". На жаль рецензент не наводить ні одного конкретного випадку повстань проти Г. Мазепи, що ніби то „закипіли по всій Україні". Я також ніколи не чув про такі повстання після виступу І. Мазепи проти Москви. Більш того, я знаю як раз протилежні факти. Петро І. остільки боявся загального повстання всього населення України проти московського господарювання, що на виступ І. Мазепи та інших, відповідав страшним терором, нечуваним до того не тільки на Україні, а й в Московії. Цей масовий терор можна порівняти хиба зтими засобами терору, які переводить на Україні за останні 30 років совєтська влада, і не дурно Сталін намагається виправдати свою систему кривавого терору посилками саме на Петра І.

Військами Петра І. знищено Перволочну. Батурин, взятий зрадою, був знищений у пень. Разом з тим була вимордована десятитисячна залога та все населення міста, включаючи жінок і дітей. Спеціяльне карне військо, під командуванням полковника Яковлева та із зрадником полк. Галаганом в якості поводиря, обдуривши запорожців, забрало Чорноморську Січ і вся її залога була вимордована в нелюдський спосіб. Козача старшина, після обрання гетьмана І. Скоропадського, також була „перечищена". Але до цих, загально відомих історичних фактів, можемо додати ще мало відомі археологічні покажчики.

Дніпрельстанівська Археологічна експедиція Наркомосу України, що досліджувала порожисту частину Дніпра в 1927-32 рр., між іншим натрапила на цікаві пам'ятки пізнішої доби. В селі Військовому біля порога Ненаситця, посеред вулиці, як видувало вітром пиляку, почали виявлятися якісь чорні, продовгасті пляни. Розвідковими розкопами виявлене, що то рештки давнього цвинтаря якогось очевидно великого українського села, що існувало тут наприкінці 17 ст. Дальшими розшуками знайдено неподалеку „братські могили" того ж часу, що уявляли собою великі ями з 10-30 кістяками в кожній. Деякі кістяки містилися в трунах дерев'яних, на тиблях, більшість — без трун, лежали покотом. В інших випадках трупи очевидно просто кидали в яму, без ніякого порядку. В багатьох випадках кістяки мали ознаки гвалтовного морду — пробиті черепи та переламані рурчасті кістки.

Загальна картина дала вказівки на те, що тут існувало велике й багате село. Напочатку 18 ст. воно було знищене безслідно і мешканці замордовані. Після того цей край повернувся на Дике поле. В дальшому, очевидно після повернення запорожців з еміграції в 1733 р., ця країна почала знову заселюватися. Нові люди вже нічого не знали про старе поселення і село Військове розташувалося по іншому пляну, ніж попереднє. Тому то старий цвинтар виявився посеред теперішньої головної вулиці, а братські могили трапляються в нинішніх селянських садибах.

Залишки такого ж великого села, в вигляді культурних шарів, відслонюються у березі Огрінського півострова, до Дніпра, Це село було розташоване впритул до Усть-Самарської фортеці і напочатку 18 ст. також знищене упень. На місці цього села вже не виникло нове й його рештки знаходятьяся в 2-3 км. від нинішньої Старої Огрені.

Залишки третього великого селища, в вигляді поховань 17 ст., знаходяться також на терені нинішнього Старого Кодака. Траплялися рештки українських садиб тих же часів, і по інших місцях. До цього треба додати, що Археологічна експедиція в цілому, за браком часу та коштів, мало звертала уваги на ці пізні пам'ятки Петрівського погрому і можливо, що більша частина їх лишилася не виявленою і не фіксованою.

Але й ті річові, реальні пам'ятки, що були випадково зустрінуті експедицією, з повною необорністю доводять, що напочатку 18 ст., на запорізьких вольностях по берегах порожистої частини Дніпра, були розташовані великі й багаті українські села.

Карна експедиція полк. Яковлева всі ті села спалила і знищила безслідно, а все населення — вимордувала. На чверть століття запорізьке Наддніпрів'я повернулося на пустелю. Звязок між населенням попереднім та наступним був повністю перерваний.

Таким страшним терором відповів Петро І. на виступ гетьмана Мазепи, запорожців та свідомої частини старшини

(Докінчення на стор. 3-тій)

УЛАС САМЧУК

СОНЦЕ З ЗАХОДУ

РОМАН.

17)

Двері в темноті поволі відчиняються. Зорин не ворушиться. Він і так знає, хто прийшов. Чорна постать непорушно стоїть біля дверей і по хвилинці з темноти виривається носовий голос: — Що з канапою?

— Зайнята! — енергійно відповідає темнота. Легкий тріск. Електрична яскравість заливає простір. Вигулькує Іван Ірлявський, що саме скінчив своє урядування десь у якомусь банку. Невисока постать, довгий, чорний плащ, кучерява голова. В руках старий капелюх. Зорин ще міцніше плющить очі, ніби намагається затримати за собою блаженну темряву.

— Іване, Іване! На що те світло? — кричить він з заплющеними очима.

— Щоб бачити! — відповідає той.

— Нема кого бачити. Тут порожнеча! — тріщить далі Зорин.

— Вас бачити. Недоцінюєте своєї особи. Цілих три години не мав щастя її бачити. Що роблять „Наступ", Тячево, Друкарня?

— Дайте чистий спокій. Я втомлений, як сто шкап разом... Я тільки вирвався з поїзду... Я ще не віддихався.

Іван підходить до вікна і завішує його простирадлом з цитринового ліжка. Не розглядаючись підходить до канапи. Зорин змушений відкрити очі. Ворог перед брамою. Два усміхнені погляди стикаються. Німий бій. Імперіялізм Зорина не знає меж. Його бажання — не вступити ані сантиметра свого володіння, але той кучерявий так спокусливо і так дитинно сміється.

— Чорт з вами! Сідайте! Але візьміть на увагу мої ревматичні кістки. — Зорин трошки посувається, Іван сідає і спирається на його живіт. — Що нового? — витискає він те саме, що кожного вечора, через ніс.

— Спитайте польське радіо. Воно все знає краще, — тріщить Зорин.

— Стара юшка. Волошина вже вбито втретє, — каже ніс. — Коли вийде „Говерля"?

— Спитайте Кузя, — відгризається Зорин.

— А де ваш шановний коректор „Нової Свободи"?

— В редакції! В редакції! Нищить хиби? А ви, Іване, до холери, як кажуть, ясної, дайте мені шматочок спокою! Більше від вас не вимагаю.

— Нема ніякого спокою. З Европи спокій вигнано. А що б сказав Муссоліні, Гітлер, Ніцше? Ви вже червонієте, бо ваша волюнтаристична душа не годиться з ревматичними кістками. Ми, члени „Зеленої Канапи", мусимо підняти прапор неспокійного, буряного, огненного...

— Кальчук, Кальчук... Не відбирайте йому хліба. Не вносьте сюди, у це місце на планеті, розкладових бациль фашизму. Я відпущу вам ще шматок канапи, лиш стримайте ваше красномовство... Тут напроти „руська народна рада". Тут Рогай, Милай, Почекай, „Нова Свобода"... Вас візьмуть, замкнуть, зітруть...

Двері швидко відчиняються, і на порозі коректор „Нової Свободи" Стельмах. Довгий, тонкий, худий у сірому реглячу... — Що за гамір, Зорине? Вас вже чути з площі Масаріка...

— Зайнято! Зайнято! — кричить на перебій Зорин. — Будь ласка, примістіть вашу „поштенну" особу на звичайному стільці.

— Сядемо і на стільці, — каже поважно Стельмах і здіймає з безпальної руки брудну замшову рукавицю.

— Маєте бодай „Пряшевськую Русь"? — швидко питає Зорин. — Ми вже за нею плачемо справжніми руськими сльозами.

— Нема! Нем, нем... Запізно прийшов до міської читальні. „Русь" вже з н и к л а. Приніс ось тільки „возваніє" та кілька нових пліток. Говорять про заговор проти влади. Коряк, Порайко, Горай, Передайник... Не дає їм спати слава Ревая та Волошина. Ну, воно і не зле бути міністром повіту. Помічники, секретарі, начальники відділів, а платня все таки міністерська... І все таки титул, і авто, і Прага. Пана міністра приймає на граді празькім пан міністер Гавелка. Ексцеленція... Це для пана, що двадцять років просидів помічником секретаря в канцелярії аграрної партії, все одно, що повітря для бальона. Воно може роздути такого пана до безмежности. Воно може занести його в стратосферу... Нащо тут культура, здібності, практика...

— Стельмаху, С т е л ь маху! — кричить Зорин. — Робіть кінець. Боюсь за ваше невинне, чисте серце.

— Даремно... — каже Стельмах. Навіть дуже даремно...

— Звідки ваша переборщена ліричність? В а с, мабуть, зворушила оця мадярська молитва, — каже Зорин і тримає перед очима зелений папірець. „Во Христѣ Братья. Видыме, что вы совсимъ на насъ забыли. Не стараетес нами, Но мы больше уже не можеме выдержати. Мы уже голодуеме.

Если такъ дальше буде продолжатися, тогда всѣхъ чекае голодная смерть.

Братья, братья, не оставте насъ, якъ сиротъ. Поможіть намъ, Спаситъ нашихъ дорогихъ дѣтей и матерей. Убивайте ческихъ и украинскихъ злодѣевъ, которые на нашой бѣднотъ богатѣютъ и стаются милионерами. —

Зорин протиснув голос через заціплені зуби: — Рѣжте ихъ. Застрѣливайте ихъ. Уничтожайте ихъ, якѣ лишъ можете. Не бойтесь грѣха. Розбойника убыти не грѣхъ. Ето должность каждаго чесного християнина. Просымъ васъ именемъ своихъ голодныхъ дѣтей. Уничтожайте ихъ,

Дальше вже терпѣть невозможно. Най вамъ самъ Господь Богъ помогаетъ.

Свалявскій округ".

— Чи ж цей шедевр християнської моралі не здатний, привести в ліричний настрій!

— Ха-ха-ха! — загоготіли Стельмах та Ірлявський.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. С.

З недавнього минулого

Минуло вже кільканоків, коли, майже по 6 роках війни, „офіційно" настав довгожданий мир „Офіційно", але нажаль, не справді, не в дійсності, бо й досі цілий світ є вульканом, і немає дня, щоб десь на земній кулі не гриміли громи; не тієї, що минула, а тієї, що надходить.

Немає сумніву, що вона надходить, бо так, як є зараз — не може бути завжди й не може бути довго. Проблема справедливости для всіх народів, здобуття волі народам та людині є великою проблемою світа, яку навряд чи пощастить вирішити голосуванням та більшістю голосів.

Стоїмо перед новим зривом, а ще не є забуті старі переживання. Ба, не тільки що не є забуті, а навіть багато з минулого не є знаним загалові. А треба знати, треба виразно усвідомити собі, як то, що сталося, аби в майбутньому знати правду минулого, бо то минуле, колись станеться історією, а історія — вчителька життя.

До таких маловідомих загалові подій минулої війни є створення Українського Національного Комітету в Берліні в кінці 1944 р. та на початку 1945 рр., започаткування формування Української Національної Армії та останній, може для нас найбільш цікавий, момент — перебіг відступу І. Української Дивізії з позицій під Фельдбахом 8. травня 1945 р., коли то більшість із нас, таборян, скінчила бої та почала марш на зустріч із військами західних держав.

Ці факти не є знані загалові. Тому загал української еміграції та наше вояцтво не могли бути належно поінформовані про своє нове політичне представництво, його заміри та працю.

Коли ж наступив кінець, уже з інших причин не можна було поінформувати про останні заходи УНК, а властиво про працю його голови та Командуючого армією — генерала Павла Шандрука. А це є дуже цікаве, зокрема цікаве для І. Української Дивізії, на фронті котрої він перебував до останні дні війни та перші дні по капітуляції. Досі факти ці не були знані навіть усім найближчим співпрацівникам Командарма, тепер багато з того, що нас інтересує, вже є цілком вияснене і його варто подати до відома нашого вояцтва.

Восени 1944. року, коли вже советські війська зайняли майже цілу Польщу, але ще не заняли Кракова, коли заломилась уже Фінляндія, Румунія та Угорщина, німецька влада почала шукати собі нових сил до боротьби.

Так створився, гарно проголошений у Празі, „Союз Народов Россії", поміж представниками котрих не забракло наших земляків, що їх десь знайшов ген. Власов та намовив репрезентувати українську еміграцію. Але з перших же днів праці того союзу виснилось, що в дійсності українська нація до складу його не входить, а ніби то репрезентують її в союзі громадяни, ніким до того не уповажнені та нікому не знані. Про це було відомим самому Власову, було відомим і німцям. Однак, генерал Власов оголосив у своїй та німецькій пресі свою так нібито декларацію в українській справі: описав перебіг боротьби України за незалежність, зазначив, що совєти пограбували всі народи сходу, та тільки спільними зусиллями можна перемогти совєтський імперіялізм і наприкінці стверджував, що український народ у спільному Союзі провадитиме боротьбу за свою самостійність. Ту статтю-декларацію було написано в такому тоні, в якому досі ніхто з москвинів про нас не писав. Але тому, що Україна проголосила свою Самостійність ще 22. січня 1918 р., тому, що ця Самостійність була тоді узнана багатьома чужими державами, тому, що на еміграції перебував конституційний Уряд України, затверджений її парламентом, тому, що нова еміграція з Великої України ствердила незмінність самостійницької платформи цілого українського народу та вірність його ідеалам, що їх проголошено 27 років тому на Софійській площі Києва, згадана стаття ген. Власова була не на місці. Вона знайшла відгук на сторінках „Краківських Вістей", у вступній статті пера Миколи Лівицького. В тій статті виразно зазначувалось, що українці не відмовляються від співпраці зі Союзом Народів, але дякуючи генералові Власові за добрі почуття та розуміння їхніх прагнень, вважають, якщо дійсно узнає наше право на Самостійність, то найкраще зробить, як у нашій справі взагалі не говоритиме.

Не знати, яке враження зробила на Власова відповідь М. Лівицького, але німцям вона дуже не сподобалася. Як то, осягнено порозуміння всіх народів Сходу, об'єднаних у спільному Союзі, що признає своїми ворогами всіх ворогів Німеччини, а тут, раптом, українці висловлюють своє незадоволення й цьому перечать. Ледви не дійшло до замкнення „Краківських Вістей". Однак німецький провід зрозумів, що з українцями або треба говорити безпосередньо, або взагалі відмовитися від надії на порозуміння з ними, від придбання нових сил на фронт та від заспокоєння фактом придбання нового союзника власного громадянства, а на тому німецькому урядові дуже залежало. В такій атмосфері почались переговори німецьких урядових чинників із представниками української еміграції, що в цю критичну пору, коли вже виразно було видно кінець III. Райху, зуміла об'єднатись, аби мати одну, спільну для всіх організацію для розмов так і з німцями, як і, що найважніше, також і з західними союзниками.

Коло Українського Національного Комітету об'єдналися всі громадські організації, організації ж політичні, з причин переважно тактичних, офіційно в праці УНК участи не брали, але наказали своїм членам підпорядкуватися Комітетові. Уряд УНР, що 25 років по наших невдачах Визвольної Боротьби перебував на еміграції, дав наказ старшинам, козакам та урядовцям рівнож стати до диспозиції Комітету.

Так, на чолі УНК став ген. Павло Шандрук, — один із визначних старшин старої Української Армії (УНР).

Генерал підчас перебування на еміграції, з наказу уряду поширив свої військові знання, — як контрактовий старшина польської армії; приймав участь у німецько-польській війні 1939. року, при чому був ранений у бою, а по скінченні її скромно заробляв на утримання; при чому, як багато інших українців-інтелігентів, не уникав німецької в'язниці.

На долю генерала впав тяжкий та відповідальний обов'язок репрезентації української еміграції та безпосередні переговори з німцями.

Переговори тягнулися від листопаду 1944. року. Перешкодою до узнання Комітету німецьким урядом була категорична відмова генерала підпорядкуватися Власові, що було б однозначним із відмовою від своєї національної політики, бо „Союз Народів Росії" цілковито поділяв зовнішню німецьку політику аж до участи в війні проти західних аліянтів. Генерал Шандрук жадав від німців признання УНК, як репрезентації української еміграції, що теж, як і Німеччина, бореться з большевиками, але не приймає участи в боротьбі проти західних держав, і з котрими Україна ніколи не мала і не має причин до війни.

Переговори тягнулися до середини березня 1945. р., коли міністер Розенберг з уповноваження уряду повідомив генерала Шандрука про узнання УНК, як репрезентації українців, що знаходяться на терені Німеччини та на теренах інших держав, зайнятих німецькою армією. Узнано рівнож право Комітету репрезентувати та виявляти прагнення Української Нації на відновлення Української Держави.

(Докінчення буде).

З приводу одної советської рецензії

(Докінчення зі стор. 2-гої).

і козаків проти Москви. І цей страшний терор скеровано не тільки проти старшини та запорожців, а й проти маси українського селянства. Тому треба думати, що Петро I. мав подостатні основи боятися загального повстання на Україні проти Москви.

Цей стан стверджується фактами не тільки історичними, а й археологічними. Якими ж фактами проф. М. Петровський стверджує своє звідомлення про повстання, які ніби то закипіли проти Мазепи по всій Україні? Ніякими, і то тому, що таких фактів — немає.

Другий, такий же брехливий момент концепції проф. М. Петровського полягає в тому, що за його словами „за що ж, як не за радянську владу боровся український нарід в жовтні 1917 р. і протягом всієї громадянської війни?" Це речення вражає прямо своїм нахабством. Бо український нарід в цілому, протягом всієї громадянської війни боровся саме **проти** радянської влади. У всіх народів колишньої царської Росії (крім росіян) відбувалися національні революції, скеровані на відокремлення від Росії та сформування національних держав. (Прибалтика, Донщина, Кавказ, Середня Азія). Те ж саме відбувалося й на Україні, де найміцнішим інайбільш характерним був національний рух, що його большевики звуть „Петлюрівщиною". Другий, менший, більш несвідомий та анархічний рух, також характерний для України, вивився в вигляді Махнівщини і теж був скерований проти большевиків та Москви. Україну захоплено большевиками силоміць і зовні, але боротьба проти большевизму на Україні, в різних формах і проявах, триває й до сього дня, що час від часу визнають і самі большевики.

Знову бреше проф. М. Петровський, кажучи: „за що ж, як не за радянську владу боровся він (український нарід), разом з усіма народами СССР в роки Великої Вітчизняної війни?" Сьогодні вже навіть ті, що були далеко від СССР в ті часи, добре знають, що відбувалося в дійсності. Це ж було невідоме в історії явище. Під час наступу німців, до них почали переходити одиночками, гуртками, полками, дивізіями і цілими арміями. Я був свідком того, як дивізії переходили до німців над р. Самбеком в листопаді 1941 р., а в червні 1942 р. 3 армії, між Доном та Кубанню переходили до німців, або розбігались. Те ж робилося й по всій Україні. І, звичайно не тому, що українці чи інші народи симпатизували німцям, а лише тому, що саме не хотіли боронити зненавидженну советську владу. Проф. М. Петровський пише, що українці ніби то виступили на оборону советської влади „разом зо всіма іншими народами СССР". — А чому ж то після війни були зліквідовані, разом з поголовним виселенням всіх людей, мало не всі національні республіки Европейської частини СССР? Та же сам советський уряд заявив офіційно, що ті республіки зліквідовано за те, що вони не виконали своїх обов'язків супроти РСФСР. За жахливою та нервовою брехнею проф. М. Петровського криється неприхований перелік комуністичної партії перед тим, що в майбутній війні не тільки українці по цей бік залізної завіси, а й усе населення матірної України, разом з усіма поневоленими народами СССР, знову повстануть проти советської влади. Цей слушний час наближається з кожним днем і ні проф. М. Петровського, ні советську владу тоді вже не спасе ніяка брехня.

Український нарід здавна уславився своїми влучними виразами. Читаючи рецензію проф. М. Петровського, мимоволі згадуєш один вираз, найбільш характеристичний для рецензії та її автора: „мале, та вонюче".

Самовидець.

КАРІЄРА ФАРМЕРСЬКОГО ХЛОПЦЯ З АЙОВА.—Другий зліва це Джан В. Фостер, що ще не так давно був у рядах Американській Армії, куди його втягнула друга світова війна, а тепер перебуває в Бразилії й обговорює в Белем справу модерного освітлювання міста. Як його проект буде прийнятий, він заведе таке освітлювання в цілій провінції Пара, чого користатиме який мільйон людей. Фостер виглядає на хлопчину і не багато змінився з цього недавнього часу, коли працював на фармі в Айові.

Завдання людей з ідеями

(с. о.) Практичні й підприємчиві американці цінять високо один дуже вартісний і важливий скарб, а саме — добру ідею. За добру ідею в Америці платять високу ціну. Добра, вміло використана ідея може стати для її творця джерелом добробуту, не враховуючи доброї слави.

Німецький ілюстрований журнал „Гойте", що його американці видають для німців у своїй зоні, містить в кожночислі на другій сторінці обкладинки знимки людей, що видумали й перевели в життя якусь добру ідею. Є між ними молоді, радісні обличчя, є й обличчя людей поважного віку і навіть старців. Добра ідея може зродитися в усякому мозку, без огляду на вік її творця й без огляду на його соціяльний стан, фах та освіту. Творцями цікавих ідей були не тільки великі вчені винахідники, письменники й мистці. Були звичайні смертні люди — ремісники й робітники, які у своєму фаху через свої ідеї спричинили не одно поліпшення, а навіть цілий переворот.

Живий, свіжий творчий розум української людини багатий на різні цікаві й оригінальні ідеї. Багато з них пропадає тому, що ніколи не були висказані чи зафіксовані на письмі, і не було найменших спроб перевести їх у життя. Багато з наших людей не здає собі справи з того, скільки їхніх добрих ідей, що вони їх для облегшення серця виявили перед чужими людьми, були цими людьми використані і переведені в життя. З ними сталося те, що сталося з тим Іваном, про якого поет говорить: „ти гинув, а славу сусід добрий взяв" — і на могилі якого напис: „наме унбекант".

Виїжджаючи на нові місця поселення, головно до американських країн, наші люди повинні усвідомити собі, що в тих країнах високо цінуться й добре оплачуються ідеї, що поліпшують процес виробництва чи організації праці, або ж відкривають нові роди й способи виробництва. Маючи добру ідею, можна там знайти до неї спільника з грішми, що допоможе перевести її в життя, при чому зберігається там строго правила чесної гри, т. зв. „фер плей". Шарлатанів і обманців скоро розкривають і саджають туди, де їм і слід знаходитись.

Наші творці добрих і оригінальних ідей можуть цими ідеями, коли забезпечать за собою авторські права, придбати, крім матеріяльної користи для себе, ще й добру славу для нашого народу і нашої Батьківщини. Це найкраща пропаганда для визвольної справи нашої Батьківщини і найкраща яка може бути служба для неї на чужині.

Про успіхи в ділянці вирощування й переведення в життя різних нових творчих ідей наших людей слід негайно повідомляти наш національний диспозиційний центр УНРаду та її виконний орган, який повинен ці успіхи реєструвати і відповідно для нашої визвольної справи їх використовувати.

Насувається на думку кільках прикладів з одної ділянки. Наші карпатські верховинці й передусім гуцули вважались незаступними лісовими робітниками при обробці, а головно вантаженні дерева задяки оригінальним методам, а ких при цьому вживала. Хіба їхнього досвіду не можна вжити в канадійських лісах, але використавши його відповідно як під матеріяльним, так і пропагандивним оглядом?

Наші бриндзарі виробляли одну з найкращих бриндз у світі. Невже не можна знайти способів, щоб цю добру славу продовжувати десь на нових місцях переселення?

В ділянці кустарного промислу (як от кошикарство) і в ділянці народнього мистецтва створили ми багато цікавих і оригінальних форм, що їх можна продовжувати й на чужині. Взагалі ж діяпазон української творчости дуже широкий, треба лише її в нових умовинах, в яких ми опинились, прибрати в строгі організаційні рямці й запрягти на службу Батьківщині. —

(„Українське Слово").

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ ПРО СОВЄТСЬКІ ЗЛОЧИНИ В ВИННИЦІ.

У „Свободі" ч. 11. була редакційна стаття п. з. „Розголосити Страшний Злочин". Хочу ще додати, що окрім Александрова і Америки-Ехо, що згадали за советські злочини в Винниці, був великий допис про ту подію у шікаговській газеті Шікаго Сондей Трібюн. Статті ця була вислана з Франкфурту кореспондентом Ларри Ру, а мала такий заголовок: "Describes Reds Mass Murders of Ukrainians, Peasants Mourn 10,000 Slain in 1937-38". До тої статті були ще дві знимки, чашка з двома дірами, ззаду і як люди дивляться у могилу.

Я маю одну річ з тої могили у своїй колекції й збираю всьо, що відноситься до тої страшної большевицької різні. Один з моїх приятелів філятелістів був при цих розкопах і в той час знайшли в одного вбитого селянина завитий у газету молитвенник, а в молитвеннику була відзнака У. С. С., яку то відзнаку носили Українські Січові Стрільці на Україні на шапках. Цю відзнаку прислав мені мій приятель.

Осип Кочан, Джолієт, Ілл.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТ.

В „Юкрейніен Віклі" з дня 10. І. 1949 є стаття про Український Пласт, в котрій згадується про розвязання Пласту польською владою. До цього хочу додати отсе вияснення:

Правдою є, що польська влада розвязала Українську Скавтову Організацію — Пласт в 1930 р. у межах тодішньої Польщі. Проте українська молодь продовжувала пластову працю. Самостійні українські скавтові частини існували в тодішній Чехословаччині до 1938 р. Опісля в 1945 р. відновлено на скитальщині українську скавтову організацію, яка сьогодні начислює тисячі членів. Українські пластуни перебувають сьогодні в Німеччині, Канаді, Злучених Державах Америки, Австралії, Англії, Бельгії, Бразилії, Італії, Франції, Австрії і Венесуелі. Головна Пластова Старшина під проводом скавтмайстра д-ра А. Фіголя, має свій осідок у Мюнхені, в американській окупаційній зоні Німеччини.

Орест Гаврилюк,
пластун-розвідник,
тепер у Сейнт Чарлз, Мізурі.

Український Технічно-Господарський Інститут

(UKRAINIAN TECHNICAL HUSBANDRY INSTITUTE)

Український Технічно - Господарський Інститут (У.Т.Г.І.) — Національна Українська Висока Політехнічна Школа в своїй істоті є продовженням і поширенням навчальної чинности Української Господарської Академії, яка була заснована року 1922 Українською еміграцією в м. Подєбрадах в Чехословаччині при допомозі чеського народу та його президента-визволителя Томи Г. Масарика.

Організував її Український Громадський Комітет в Ч.С.Р. в Празі. До того часу ніґте на українських землях не було взагалі високої технічної школи з навчанням українською мовою, крім знаної Української Політехніки (таємної) у Львові, якій, однак, не пощастило розвинутися.

Українська Господарська Академія (У.Г.А.), проіснувала від 1922 р. нормально 10 літ і випустивши 560 українських інженерів ріжних фахів, була в 1935 році остаточно зліквідована, а її місце зайняв Український Технічно Господарський Інститут позаочного навчання, як спадкоємець Академії та носій її традицій.

Фундаторами У.Т.Г.І. були: 1) Українська Господарська Академія в Подебрадах, як навчальний і шкільно-адміністративний керівник Інституту, та 2) Товариство Прихильників Української Господарської Академії, як організація українських громадських сил, що прийняли на себе обовязок збирати фінансові засоби для утримання своєї національної політехіки власними українськими силами.

У.Т.Г.І. був оснований в Подебрадах в 1932 році. За час від 1932 до початку 1945 року в УТГІ студіювало понад 8,000 осіб, з того числа біля 1,000 осіб на високошкільних студіях і понад 7,000 осіб на ріжних фахових, українських і загально-освітніх курсах. В згаданім часі Інститут видав 76 підручників у формі скриптів, як лекційний матеріял для своїх студентів-курсантів.

Завірюха другої світової війни примусово кинула більшість співробітників і керівників УТГІ до Баварії і там в Регенсбурзі, заходами наявних членів Спілки Професорів У. Г. А. ат співробітників, УТГІ відновив свою діяльність за дозволом Американської Військової Влади з дня 28 червня 1945.

Вже на початку своєї відновленої наукової та навчальної чинности УТГІ згуртував поважні науково - навчальні сили, що складаються з науковців та високошкільних професорів з усіх українських земель, яких сувора воєнна дійсність та цілковита ліквідація окупаційними владами українських наукових установ високого шкільництва на українських землях, вирвали з рідного ґрунту та викинули на чужину.

Відновлюючи свою чинність, УТГІ поставив собі за завдання сприяти розвиткові української науки й освіти, щоби дати можливість своїм студійникам набути теоретичні та практичні знання і підготовити їх до самостійної наукової та технічно-фахової праці, як також дати практичні знання загально-освітні та фахові відомости широким колам українського громадянства.

Нині УТГІ вже діє як Висока Українська Політехнічна Школа з двома секторами шкільного навчання: 1) Авдиторним, себто: усними викладами лекцій для студентів, та 2) позаочним, тобто переведенням навчання кореспонденційною методою, шляхом висилки лекційного матеріялу студійникам та листовного навчання їх дотичними професорами при студіюванню ними відповідних дисциплін.

При навчанні позаочно-кореспонденційною методою людина може вчитися на велику віддаль. Студії може розпочати, коли захоче (коли має вільний час, коли має гроші, тощо). Студії може повести прискореним темпом, чи навпаки, повільнішим, як йому зручніше. Закінчити студії може в найкоротчий речінець, або — навпаки — перервати, відкласти закінчення на дальший термін. Студіювати може в кожду вільну пору року і в кожну вільну хвилину дня. Особливо зручна є кореспонденційна метода для працівних верств.

Виховне значіння шкіл позаочною кореспонденційною методою навчання може ще більше, ніж шкільне з авдиторною методою, принаймні під оглядом виховання волі. Для того, щоби примусити себе вчитися після щоденної праці чи біганими, коли вже людина цілковито стомлена, треба мати дуже великий гін до знання і велику силу волі. Тому не дивно, що особи, які закінчили довщі студії позаочно - кореспонденційним методою відріжняються великою любовю до науки, до знання, вмінням працювати регулярно, без огляду на ріжні перешкоди, та вмінням ясно висловлювати свою думку на письмі.

Кожний громадянин, що знає українську мову та цікавиться самоосвітою, деб він не був, може записатися у курсанти УТГІ. У цей спосіб він не тільки придбає джерело знання, але також допоможе існуванню української високої школи позаочного навчання й дасть можливість українським науковцям продовжувати їх працю на користь української науки. Такі школи позаочного навчання існують майже при кожнім університеті в Америці, де річно тисячі студентів вчаться на ріжних курсах. Американські громадяни українського походження мають нагоду поглибити свої знання у ріжних ділянках науки і цю нагоду повинні використати якнайбільше. Ті підручники, які вони набудуть під час студій, будуть їм завше у пригоді.

Під теперішний час кожний мусить добре знати історію й культуру українського народу, щоби фактами інформувати своє оточення про українські змагання за волю. Позаочні курси українознавства якраз дають такі інформації та знання, бо складаються з лекцій історії України, історії української проси, української культури, літератури, народознавства та української мови, — всього понад 1,300 сторінок інформацій. Платня за навчання і підручники лише 10 долярів. Є також ріжні фахові курси, як садівництво, городництво, пасічництво, миловарство й інші.

Ті свідомі громадяни, що розуміють вагу Вільної Української Високої Школи, можуть також вступити у члени Товариства Прихильників У.Т. Г.І. Звичайні члени платять 10 долярів річно, Члени Жертводавці 3 доляри, а члени Протектори 100 долярів річно.

У.Т.Г.І. є установою, що підтримується лише громадянством; жадної помочі з інших джерел не має і тому нашим обовязком з помогти цій науково-освітній твердині.

Дальші інформації можете дістати від д-ра Миколи Гайдака Prof. M. H. HAYDAK, University of Minnesota, University Farm, St. Paul 1, Minnesota, U.S.A.)

НОВИЙ ЦІКАВИЙ ВИНАХІД.—Ця картина знята в лябораторіях компанії Вестінґгавз, в Пітсбурґу, де переводять досліди над різними поліпшеннями і винаходами з обсягу предметів, які це фабричне підприємство виробляє. Тут бачимо „світляну руру", яку можна вигинати на всі боки, як гумовий вуж, що вживаємо його по городах для підливання квітів та трави водою. „Світляна рура" є зроблена з гнучкої пластики, так, що можна навіть вузол вязати, а вона не зломиться і світло буде далі переходити і доходити до місця призначення.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ЕМБРІДЖ, ПА.

На Допомогу Українським Студентам.

Відділ 161 У. Н. Союзу одержав просьбу від Комітету Студіюючої Молоді в Европі, як також і збіркову листу до збирання жертв на поміч студентам. Відділовий уряд перевів між членами збірку і хоч збірка невелика, бо зібрано всього $28, але, як каже українська пословиця, громада по нитці, бідному сорочка.

Треба зазначити, що між жертводавцями є багато вже тут роджених, що мають краще зрозуміння ваги школи і науки. Вони з охотою вписували своє імя на листі.

Українська студіююча молодь, що опинилась на вигнанні, звертає свої очі до американських українців і просить помочі, щоби покінчити студії. Рідня та поодинокі добродії з рідної землі над котрою запанував ворог, помочі дати їм не можуть. Тому ми, заокеанські українці, маємо їм помогти, беручи собі таку допомогу за честь. Ці студенти, що знаходяться на скитальщині, були силою брані на примусові роботи. Інші, знаючи „щасливе життя" під диктатурою „ясного сонічка", ратували своє життя втечею в світ за очі. На листу число 994 зложили по $2: І. Сухий, і Й. Литвин; по $1: М. Родьо, А. Дзюба, П. Вороновський, І. Кубай, В. Стефаняк, В. Кудрич, І. Антошик, С. Курило, М. Драб, А. Щур, (два останні недавні скитальці), І. Зеран, Й. Табіш, П. Котинкевич, І. Фірич, В. Папінчак, М. Владичок, М. Дзюбінський, С. Кость, Ф. Махник, І. Ґерак, В. Ясненицький, А. Перяк, і Я. Шпак. Решта дрібними.

За уряд: Й. Литвин.

УСПІХИ НОВОГО УКРАЇНСЬКОГО ІМІҐРАНТА В ТЕКСАС

(Докінчення зі стор. 1-ої)

інформації про інженера Еміля Михайла Тишовницького, недавно ще „скитальця" а сьогодні вже інженера в департаменті стейтових доріг в Тексас. Місцева „Бовмант Ентерпрайс" подала на першій сторінці цілу одисею інж. Тишовницького по світі від першої війни, в якій він зі зброєю в руках в рядах Української Армії боровся проти большевицької навали та якому опісля доводилося переходити багато кордонів, або — як пише ця газета — „кордони його переходили". При інформації поміщено теж фотознимок інж. Тишовницького. На початку січня ця та інші місцеві газети подали широке звідомлення з докладу інж. Тишовницького про Україну в найвидатнішому місцевому „Клюбі Львів". На закінчення свого докладу інж. Тишовницький м.і. говорив: „Хрестик, що його я ношу на своєму сурдуті сьогодні, є мініятурою Українського Військового Хреста, що його я здобув 30 років тому під час двох років на полі бою як молодий лейтенант Української Галицької Армії у війні Української Демократичної Республіки проти комуністичної Росії. Нас тоді переможено, бо ми не мали жадної допомоги від решти світу. Але не зважаючи на те, я з гордістю ношу це відзначення, бо боротьба моєї генерації не була даремна. Її перебрала нова, молодша генерація українських борців за волю, Українська Повстанська Армія, і теперповільно, але постійно весь не-комуністичний світ прилучується до нашої боротьби проти комунізму". Рівночасно зі звідомленням з докладу, місцева преса подає обширні інформації про Україну та про її боротьбу за волю і демократію.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

О. К., Джоліет, Ілл. — На жаль ніхто нам не прислав з Шікаґа газети „Шікаґо Сондей Трібюн" з описом совєтських злочинів у Винниці. Просимо нам надіслати, а звернемо з подякою.

П. К. — Дискусію на цю тему треба відложити на кращі часи. Арґументи за і проти були неряз у пресі давнішими часами. Думаємо, що як молоде покоління прийде до рішального слова, то цю зміну переведе без „потрясень" і заколотів.

ПОМЕР о. ПАВЛО ПРОЦЬКО, ПЕРШИЙ РЕКТОР УКРАЇНСЬКО-КАТОЛ. СЕМИНАРІЇ

У місцевості Рединґ, у стейті Пенсилвенія, помер 21. січня о. Павло Процько, парох української католицької церкви, у 60 році життя. Він був першим ректором Українсько-католицької Семинарії, яку після заложення в Филаделфії, перенесено до Стемфорду. Був теж совітником українсько-катол. дієцезії і деканом филаделфійської округи.

БАЛЕТНІ УСПІХИ РОМИ ПРИЙМИ У КАНАДІ

Канадійська преса широко розписується про цілий ряд незвичайно успішних виступів нової української мистецької зірки в Канаді, Роми Приймн. Її виступи не тільки на українських, але й загальних репрезентативних канадійських імпрезах у Винипеґу та Едмонтоні здобули найкращу оцінку суворих критиків. Ця українська артисткатанцюристка тількищо недавно приїхала до Канади з европейської скитальщини і вже здобула собі широку славу.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

БРУКЛИН, Н. Й. — Місячні збори Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 158, відбудуться в пятницю, 4. лютого, в годині 8. ввечір, в Ук. Нар. Домі, 216 Гренд Стріт. Проситься членів прийти, бо маємо важні справи до полагодження. — М. Кіт, рек. секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Остаточні річні зроби Бр. св. Юрія, від. 379, відбудуться (без огляду на кількість приявних членів), у неділю, 6. лютого, в годині 12:30, в Союзовім Домі. Уряд з 1948 року здасть докладний звіт із цілорічної праці, а опісля буде вибір нового уряду. Проситься всіх членів і членкиць прийти численно на ці збори. Довгуючих членів за 1948 рік прохається негайно вирівнати свої залеглости. — Уряд.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Тараса Шевченка, від. 64, відбудуться в суботу, 5. лютого, в годині 7:30 ввечір на салі Сейнт Боніфіс, Мейн вулиці, Патерсон. — І. Бурний, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 21. січня 1949 р. помер у 73. році життя

ЛУЦЬ ЛАЗОРИШИН,

член відділу 135 У. Н. Союзу в Смок Рон, Па.

Покійний походив з села Смерек, пов. Лісько, Галичина. До відділу 135 переступив з від. 226 в 1935 році, а в 1946 році перейшов на безплатне продовження. Полишив жінку Анну, 6 дорослих синів і 1 подружену дочку та 10 внуків. — В. Й. П.!

А. Клим, секр.

ТАРЗАН, ч. 2023. Нума готовий вбити.

Саме тоді, коли Гомбу й Тантор стояли для охорони Джени й левика...

...Тарзан і мстивий лев боролися до загину.

Його звичайній гнучкості перешкаджала висока трава й тому на малпочоловіка сипалися удари наче молотком.

На двадцять кроків упав пан нетрів на хребет, а Нума кинувся на нього в смертельнім намірі.